

ZÁKLADY PŘÍPRAVY OPERACE

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora V. F. Mozoleva, kandidáta vojenských věd, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 3/1980.

Jak dokazují zkušenosti staleté historie válek, úspěšný výsledek každého boje, sražení a operace závisí především na dovedné a dokonalé přípravě. Proto teorie a praxe přípravy operací jsou plně a zákonitě součástí sovětského operačního umění.

Příprava každé operace, v závislosti na jejím druhu, času a dalších podmínkách situace má své charakteristické zvláštnosti. Přesto však v každém případě velitelé a štáby ve své praktické činnosti vždy vycházejí a vycházejí z obecných zásad přípravy operací. Mezi ně patří teoretické zásady, které určují podstatu, obsah, požadavky, hlavní způsoby přípravy operací, dále i používané metody práce velitelství a orgánů velení.

V článku chci na základě zkušeností z Velké vlastenecké války a operační přípravy vojsk a štábů v poválečném období ukázat některé zásady přípravy operací.

Příprava operací tvoří komplex opatření, která uskutečňují velitelé, štáby, politické orgány, náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb a rovněž vojska (síly) v rámci organizace a všestranného zabezpečení operace. Mezi nejdůležitější patří:

- přijetí rozhodnutí a stanovení bojových úkolů vojskům (silám);
- plánování operace;
- organizace palebného (jaderného) ničení nepřítele a součinnosti;
- příprava vojsk (sil) ke splnění bojových úkolů;
- stranickopolitická práce;
- organizace všech druhů zabezpečení a velení;
- vytvoření potřebného uskupení vojsk, sil a prostředků;
- operační příprava vlastního území válčiště, strategického nebo operačního směru.

Pojem přípravy operací stejně jako názory na metody vedení příslušných opatření vznikaly postupně, v závislosti na rozvoji teorie a praxe sovětského operačního umění.

Analýza praxe přípravy vojsk a štábů v roce 1940 a na začátku 1941 svědčí o tom, že operační a taktické štáby v průběhu cvičení málo využívaly zkušeností z operací, vedených na Západě ve druhé světové válce. Nejvyšší velitelský sbor a důstojníci štábů svazů neměli potřebné praktické návyky realizace teoretických zásad řádů při přípravě operací. V průběhu cvičení štáby všech stupňů věnovaly hlavní pozornost především rozpracování velkého množství bojových a pomocných

dokumentů. Na tuto práci neodůvodněně spotřebovaly velké množství času, na úkor organizátorské práce u vojsk. Nakonec i samotná kvalita dokumentů byla často nízká, směrnice a rozkazy byly mnohokrát doručovány vojskům pozdě. To vyplývalo z toho, že mnozí velitelé a důstojníci štábů byli jen krátkou dobu na vyšších funkcích a neměli potřebné znalosti a praktické návyky z přípravy operací.

Tento stav se zdvojnásobil navíc tím, že struktura frontových a armádních orgánů velení před válkou byla poměrně těžkopádná a málo pohyblivá. Nebyly přesně vymezeny funkce mezi různými správami a odděleními ke zvýšení operativnosti velení vojskům. Štáby svazů měly všezahrnující úkoly od řešení operačních otázek až po řízení týlu a materiálně technického zabezpečení.

V předvečer Velké vlastenecké války sovětská vojenská teorie rozpracovala zdůvodněné zásady pro přípravu bojové činnosti. Nebyly však dostatečně aktivně zaváděny do praxe operační a bojové přípravy vojsk. To do značné míry ztěžovalo praktickou realizaci zásad řádů. Malá pozornost byla věnována operačním cvičením. Všechny tyto nedostatky v přípravě velitelů a štábů, současně s jinými objektivními faktory, byly jednou z příčin neúspěchů v řadě operací sovětských vojsk na začátku války.

V prvním období války, kdy měl nepřítel strategickou iniciativu a sovětské fronty a armády vedly těžká obranná sražení se silnějším nepřítelem, byly připravovány jednotlivé útočné operace v podmínkách velkého nedostatku času. Proto velitelé a štáby svazů, kteří neměli navíc dostatek bojových zkušeností, připravovali operace mnohokrát ve spěchu. Často dostávali úlohy, které neodpovídaly silám a prostředkům. To předem odsoudilo operaci k neúspěchu.

Hlavní stan vrchního velení vyžadoval od velitelů všech stupňů, aby přijímali rozhodnutí na základě výsledků osobní rekonstrukce terénu, podrobného zhodnocení situace, zvláště stupně bojové pohotovosti vlastních vojsk, nepřítele a dalších prvků situace. Při přípravě operace bylo doporučeno věnovat zvláštní pozornost organizaci součinnosti všech sil a prostředků, dokonalemu maskování vojsk a jejich všestrannému zabezpečení.

Velitelé a štáby svazů při uvádění těchto požadavků do života postupně získávali bojové zkušenosti a praktické návyky v dokonalejší přípravě operací. Tomu do určité míry napomáhala stabilizace obrany na mnohých úsecích sovětsko-německé

fronty. V souvislosti se změnami podmínek přípravy operací byly zdokonalovány způsoby a rozsah jejich plánování, způsob doručování úkolů, organizace součinnosti a metody přípravy vojsk ke splnění bojových úkolů.

Jestliže v prvních měsících války velitelé předávali svá rozhodnutí podřízeným podle mapy, potom později štáby začaly rozpracovávat operační směrnice nebo bojové rozkazy. Většinou je včas doručovali vojskům. Velitelé druhů vojsk a náčelníci služeb na základě těchto dokumentů vydávali příslušná nařízení podřízeným vojskům (službám). Velitelé a náčelníci štábů svazů při nedostatku času předávali úkoly podřízeným osobně nebo s využitím spojovacích technických prostředků. Avšak také v tomto případě vydaná nařízení zapisali důstojníci operačního oddělení, zpracovali je formou jednotlivých bojových rozkazů a doručovali vojskům.

Složitost procesu organizace a udržování součinnosti v důsledku neustálého růstu množství sil a prostředků, které se zúčastňovaly operací, vedla k potřebě zpracovávat v armádách jako doplněk k bojovému rozkazu plánovou tabulku boje, grafikon dělostřeleckého útoku, plánovou tabulku boje leteckých útvarů a nařízení k využití druhů vojsk a služeb.

Již ke konci období války byly ve štábech svazů při plánování operací včas připravovány návrhy na rozhodnutí k operaci, pečlivě rozpracovávaný grafický nebo textový plán, jednotlivé plány druhů vojsk a služeb, operační směrnice (bojové rozkazy) k předání úkolů svazům a svazkům, bojová nařízení (pokyny) velitelů druhů vojsk a náčelníků služeb, týlové směrnice (rozkazy). Kromě toho v armádě byla vypracována plánová tabulka součinnosti, grafikon dělostřeleckého útoku (plán dělostřelecké palby v obraně), plánová tabulka (výpis z plánu) použití letectva.

Osobní styk nadřízených velitelů s podřízenými a jejich společná práce v terénu k přípravě bojové činnosti byly charakteristické jen pro taktické stupně. Ovšem v důsledku účasti neustále většího množství sil a prostředků jiných druhů ozbrojených sil a druhů vojsk ve vševojskových operacích začala se tato metoda práce více zavádět také na operační stupně. Umožňovala velitelům svazů konkrétně hodnotit situaci přímo v terénu, na nejdůležitějších směrech, podrobněji doručovat podřízeným své rozhodnutí, osobně se přesvědčovat o správnosti pochopení úkolů, dokonale sladovat činnost všech sil a prostředků z hlediska charakteru terénu a činnosti nepřítele.

Teorie přípravy operací, zpracovaná v předválečných letech, byla na konci prvního období Velké vlastenecké války dále rozvinuta a v praxi uskutečňována.

Ve druhém období války, kdy strategickou iniciativu získalo sovětské velení. Hlavní stan vrchního velení a velitelství frontů měly možnost věnovat více času na přípravu vojsk (sil) k operaci. Většina frontových útočných operací byla připravována v průběhu 15 a více dnů. To umožňovalo velitelstvím svazů podrobněji plánovat operace, značnou část doby vyčlenit na organizačtorskou práci u vojsk, dokonale rozpracovat otázky součinnosti, zabezpečení a velení vojskům.

K zabezpečení přesné plánovitosti vlastní práce začaly štáby frontů a armád zpracovávat podrobné kalendářní plány přípravy operací. Ve třetím období války zpracovávaly tyto plány již štáby všech svazů. Sledovaly je s veliteli druhů vojsk (sil); schvalovali je velitelé svazů. V důsledku toho se zvýšila organizovanost, úplnost a poslušnost plnění všech přípravných opatření. Samotný proces přípravy operace byl mnohostrannější, cílevědomější a tvůrčí.

K zabezpečení všestranné přípravy vojsk k plnění bojových úkolů v operacích začali velitelé frontů a v jednotlivých případech členové a představitelé Hlavního stanu vrchního velení svolávat porady (zaměstnání) s hlavními funkcionáři svazů a svazků, které působily na hlavním směru. Velitelé armád organizovali s podřízenými veliteli a jejich štáby podobná zaměstnání v terénu nebo na plasticích stolech.

Současně k upřesnění plánu operace a podrobnému rozpracování součinnosti všech sil a prostředků podle různých variant jejich činnosti v operaci konala se štábní a velitelsko-štábní cvičení.

Příprava vojsk (sil) k operaci se uskutečňovala plánovitěji. Cvičení a zaměstnání s rámci bojové přípravy probíhala v podmínkách, které se maximálně přibližovaly skutečné situaci na cvičištech, které byly připraveny s přihlédnutím k charakteru obrany nepřítele a zvláštnostem terénu na úsecích průlomu.

Systém přípravy velitelství, orgánů velení a vojsk (sil) operačních svazů na bojovou činnost, vzniklý ve druhém období války, se plně osvědčil a sovětské ozbrojené síly jej široce využívaly v následujících operacích.

Ve třetím období války byly podmínky přípravy operací složitější, protože vojensko-politická situace vyžadovala neustálé narůstání úderů na nepřítele jak do šířky,

tak i hloubky. Bylo zapotřebí podstatně rozšířit frontu aktivní činnosti, zvýšit intenzitu a sílu úderů sovětských vojsk. To nevyhnutelně vedlo ke zkrácení doby na přípravu operací a ke zvětšení bojového složení svazů.

Analýza 55 frontových útočných operací, které začínaly průlomem připravené obrany nepřítele, svědčí o tom, že 41 z nich bylo připravováno v průběhu 10 až 20 dní. Na přípravu armádních operací bylo zapotřebí 5–7 dní.

V třetím období války zvýšilo se bojové složení frontu co do počtu svazů a svazků bezmála dvakrát a co do množství bojové techniky 2–3krát. Dále se zvětšilo také bojové složení armád. To mělo za následek značné zvětšení rozsahu práce velitelství a orgánů velení, rovněž i vojsk (sil) při přípravě operací. V roce 1943 řídili velitelé frontů 7–14, ale v letech 1944–45 již 10–22 přímo podřízených velitelů armád. V souladu s tím se zvýšil i rozsah plánování operace a prací při organizaci bojové činnosti vojsk (sil) a jejich součinnosti, rozmach přeskupování, rozsah ženijních prací, vytvářených zásob materiálních prostředků atd.

Bez ohledu na zkrácení doby a zvětšení rozsahu opatření, příprava operace ve třetím období války byla organizovanější a kvalitnější. Bylo toho dosaženo přesnějším rozdělením funkčních povinností v orgánech velení, růstem vojevůdcovského umění velitelů a operačního mistrovství jejich štábů.

Aby velitelé nemuseli řešit druhořadé otázky, byla přijata opatření ke zvýšení úlohy, odpovědnosti a samostatnosti velitelů druhů vojsk (sil), náčelníků služeb a jejich štábů. V letech 1944–45 se stali přímými organizátory bojové činnosti jim podřízených vojsk a práce služeb. Přitom vzrostla úloha štábu svazu, který usměrňoval a koordinoval práci všech hlavních funkcionářů orgánů velení a polních velení v celku.

To umožňovalo velitelům soustřeďovat svou pozornost na hlavní otázky přípravy operací. Při přijímání rozhodnutí hlouběji analyzovali situaci, přesněji hodnotili reálné bojové možnosti vlastních sil a prostředků a nepřítele, značnou pozornost věnovali možnému vývoji průběhu operace. To vše zabezpečovalo přijetí hluboce zdůvodněných rozhodnutí a všestrannějšího plánování operací.

Důležité místo v tomto procesu měly operační rekognoskace, uskutečňované k upřesnění bojových úkolů vojskům a zvláště otázek součinnosti v terénu. Na rekognoskaci velitel zpravidla vyslechl ná-

zory podřízených velitelů, potom přijal rozhodnutí, ihned vydával konkrétní úkoly vojskům a organizoval součinnost. Operační rekognoskace frontů řídili někdy členové nebo představitelé Hlavního stanu vrchního velení, kteří sledovali činnost sousedních frontů a druhů ozbrojených sil.

Zvětšení bojového složení svazů vyžadovalo podrobnější organizaci součinnosti všech sil a prostředků. Při tom operační a taktická součinnost se velmi těsně propletala. Hlavním jejím organizátorem na směru hlavního úderu byl velitel frontu a na jiných směrech velitelé armád.

Cílevědomá a intenzivní byla příprava vojsk (sil) k operaci. Vojska byla doplňována osobami, bojovou technikou a materiálními prostředky, byly připravovány zbraně, přeskupovala se vojska a letectvo. Současně s tím probíhala u svazů a útvarů intenzivní stranickopolitická práce, zaměřená na zvýšení morálně bojových kvalit vojáků.

Velitelé, štáby a politické orgány svazů systematicky kontrolovali průběh přípravy vojsk (sil) k operaci. Představitelé velitelství a orgánů velení svazů se zúčastňovali zpravidla cvičení vojsk a štábů, kontrolovali včasnost přeskupování, kvalitu přípravy doplňků a sledovali přísun materiálních prostředků. Část důstojníků nadřízeného štábu měla neustále na starosti jednotlivé svazy a svazky, poskytovala vojskům potřebnou pomoc při přípravě operace a informovala příslušné náčelníky o jejím stavu.

Toto všechno svědčí o tom, že ve třetím období války se dále rozvíjela tendence ve zvýšení významu času, který byl vyčleňován na organizátorskou činnost nadřízených velitelů u podřízených štábů a vojsk, především na práci v terénu. Přitom rozhodující význam měly metody osobního styku nadřízených s podřízenými a nepřetržitá kontrola spojená s poskytováním praktické pomoci velitelům a štábům při přípravě operace.

V letech Velké vlastenecké války byly v praxi vypracovány neoptimálnější způsoby přípravy operací, které zabezpečovaly jejich úspěšné vedení.

V prvním poválečném období probíhal proces zobecnění bohatých zkušeností z války, jejich začlenění do teorie sovětského operačního umění a tvůrčího zavádění do praxe operační přípravy.

Zásadní změny v rozvoji teorie a praxe přípravy operací byly zaznamenány

v polovině padesátých let ve spojitosti s vědeckotechnickou revolucí. Vybavení armády raketovými jadernými zbraněmi, novými mohutnými klasickými prostředky ničení, elektronikou a prostředky automatizace velení vojskům a silám podstatně zvýšilo palebnou a údernou sílu, mobilitu všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk. Byly přehodnoceny nejdůležitější zásady teorie soudobých operací, které budou charakteristické:

- maximální rozhodností cílů,
- rostoucím prostorovým rozmachem,
- vysokou intenzitou, dynamikou a manévrovostí válečné činnosti,
- značnou různorodostí forem a způsobů plnění úkolů a rychlým přechodem od použití jedné k využívání druhé,
- hromadnými ztrátami osob a bojové techniky,
- velkou spotřebou materiálních prostředků.

Přitom rychlá činnost soudobých prostředků ničení, jejich podstatně vyšší síla a délka střelby změnily faktor času v práci velitelů a štábů. Stal se hlavním kritériem operativnosti velení vojskům.

To vyžadovalo rozšíření okruhu a rozsahu opatření při přípravě operací v podmínkách současného a poměrně podstatného snížení času na jejich vedení. Např. vznikla nutnost organizovat nové druhy zabezpečení, jako je ochrana vojsk (sil) proti zbraním hromadného ničení a radioelektronický boj, prudce vzrostl rozsah prací při přípravě válčiště a vytváření zásob materiálních prostředků, rovněž i opatření k zabezpečení vysokého morálně politického stavu vojáků a bojeschopnosti vojsk (sil).

Rostoucí rozsah práce velitelství a štábů svazů při přípravě operací vyžaduje od nich:

- zvláště vysokou úroveň organizátorské práce,
- hluboké znalosti způsobů vedení válečné činnosti, bojových možností a zásad použití soudobé techniky a výzbroje, zvláště raketových jaderných zbraní a nových druhů klasických zbraní,
- umění předvídat vývoj operace a ve velmi krátké době přijímat optimální rozhodnutí.

Velitelé, štáby a náčelníci všech stupňů při přípravě vojsk (sil) k bojové činnosti v těchto podmínkách musí zabezpečit včasné předání úkolů vykonavatelům, přesnou součinnost všech sil a prostředků, jejich všestranné zabezpečení a nepřetržité velení. Ještě důležitější úlohu v průběhu přípravy operace získala každoden-

ní organizátorská práce velitele a štábu bezprostředně u vojsk (sil). Na přípravu operace v celku byly kladeny nové, náročnější a složitější požadavky.

Tyto požadavky vyplývají z obecných principů sovětského vojenského umění a tvoří systém základních idejí, nejdůležitějších zásad a návodů, které při jejich dodržení zabezpečují úplné a včasné splnění všech přípravných opatření a úspěšné vedení operace. Tento systém požadavků zahrnuje:

- trvalé udržování vysoké pohotovosti vojsk (sil) k vedení bojové činnosti,
- rychlost a plánovitost přípravy operace,
- utajení,
- centralizaci,
- poskytnutí dostateku času podřízeným,
- zdůvodněné a operativní rozhodnutí a plánů operace,
- organizaci všestranného zabezpečení a nepřetržitého velení vojskům.

Trvalé udržování vysoké pohotovosti vojsk (sil) k vedení bojové činnosti v soudobých podmínkách je podmíněno hromadným vybavením vojsk (sil) obou stran dalekosmými a rychle působícími prostředky jaderného a palebného ničení, jejich vysokou mobilitou a schopností vést mohutné předstihující údery. Proto vojska a zvláště síly a prostředky jaderného a palebného ničení i PVO musí mít v jakémkoli období přípravy operace vysokou bojovou pohotovost, která zabezpečuje jejich včasné a organizované zasazení v nejspornějších podmínkách situace, zmařit a odrazit napadení nepřítele, okamžitě zahájit aktivní a rozhodnou činnost k jeho úplnému zničení.

Rychlost a plánovitost přípravy soudobých operací, jako jeden z nejdůležitějších požadavků, vyplývá z neustálé snahy operačních uskupení vojsk obou stran k získání a udržení iniciativy. Každá z nich o velké síle je schopna v krátké době způsobit rozhodující porážku.

Podle názorů západních odborníků ta strana, která předejde nepříteli ve vedení úderu, zeslabí bezmála o polovinu sílu jeho odvetného úderu, což do značné míry uchová bojeschopnost vlastních vojsk (sil). V důsledku toho bude mít tato strana větší naději na úspěšné dokončení operace. Proto boj o získání iniciativy začíná již v období přípravy operace. To vyžaduje uskutečnit všechna přípravná opatření v co nejkratší době. Rychlost ovšem nesmí vést k úspěchanosti. To názorně dokazují zkušenosti z minulých válek. Rych-

lost předpokládá maximální plánovitost a úplnost uskutečnění všech opatření na základě vysokého mistrovství velitelství a orgánů velení, použití skutečně vědecké organizace práce a nových metod práce se širokým využitím prostředků automatizace a mechanizace velení vojskům.

Utajení je v současné době jedním z hlavních požadavků přípravy operace, protože pravděpodobný nepřítel má k dispozici účinné a různorodé prostředky průzkumu a ničení, které mu umožňují rychle zjišťovat a nenadálým úderem mařit uskutečňovaná opatření. Dnes je těžké zabezpečit utajení jen udržením plánu operace v tajnosti a opatřeními operačního maskování a dezinformace. Vznikla naléhavá potřeba organizovat radioelektronický boj a efektivní opatření proti všem druhům a prostředkům průzkumu nepřítele. Jen komplexními opatřeními operačního maskování, REB, dezinformace, činností proti všem druhům průzkumu nepřítele a dodržováním pravidel utajeného velení můžeme dosáhnout maximálního utajení přípravných opatření.

Centralizace velení vojskům ze strany nadřízených velitelů v období přípravy operace měla vždy prvovýznam. V letech Velké vlastenecké války byla podmíněna nutností zabezpečení realizace zámyslu Hlavního stanu vrchního velení (velitelů frontů) v dané operaci a racionálním využitím všech sil a prostředků k dosažení cílů operace. Proto směr hlavního úderu, uskupení sil a prostředků, operační sestavu vojsk (sil), dobu vedení operace a základy součinnosti zpravidla určoval Hlavní stan (velitelé frontů).

V soudobých podmínkách tento požadavek nabývá na ještě větší význam, zvláště při přípravě prvních operací. Souvisí to především s jejich rostoucí složitostí, s nezbytností přísné centralizace při plnění všech hlavních úkolů jaderného a palebného ničení nepřítele, při organizaci bojového použití letectva, sil a prostředků PVO, útvarů a svazků jiných druhů ozbrojených sil a druhů vojsk. Je pochopitelné, že přísná centralizace musí být pružně spojována s možností ponechat podřízeným rozumnou iniciativu. Přitom proporce mezi centralizovaným a decentralizovaným velením budou různé při přípravě operace a v průběhu jejího vedení.

Požadavek poskytnutí dostateku času podřízeným pro bezprostřední přípravu vojsk (sil) k operaci byl vypracován a zcela se osvědčil ještě v letech Velké vlastenecké války. V současné době, v podmínkách rozhodného zkrácení doby na uskutečnění přípravných opatření, ten-

to požadavek je aktuálnější. Jestliže zavedení nejnovějších prostředků automatizace a spojení umožňuje značně zrychlit proces přijetí rozhodnutí, plánování a doručení úkolů vykonavatelům, potom doba na praktickou přípravu vojsk (sil), jejich přeskupení, ženijní vybudování terénu, vytvoření zásob materiálních prostředků a plnění jiných úkolů se zkrátí jen nepatrně. Proto velitelství a orgány velení svazů v procesu **přípravy operací** musí tuto dobu racionálně rozdělit k úplnému a plánovitému splnění přípravných opatření.

Ve spojitosti se zkrácením doby, vyčleňené na práci velitelů a štábů, ještě více se zvyšuje význam **požadavku vysoké kvality přípravy rozhodnutí a plánování operace**. Omyly při přípravě a plánování v soudobých podmínkách jsou spojeny s podstatně těžšími následky, než tomu bylo v minulých válkách. Proto tvůrčí činnost velitele a štábu k přijetí optimálních rozhodnutí vyžaduje maximální použití analytických metod operačního výzkumu na základě využití výpočetní techniky a matematického modelování bojové činnosti.

Značný význam při přípravě operací má **požadavek všestranného zabezpečení bojové činnosti vojsk**. Bez toho není možné vyloučit nenadálé napadení nepřítelů z jakékoli prostorové sféry a vytvořit výhodné podmínky pro organizované zasazení svazů do sražení, těžko je možné zabezpečit vysokou odolnost sil a prostředků do zahájení operace a včasné vytvoření uskupení vojsk (sil) k jejímu vedení. Proto opatření operačního, speciálního, týlového a technického zabezpečení se organizují a uskutečňují nejen v zájmu vedení, ale také k zabezpečení přípravy operací.

Nepřetržitě velení vojskům (silám) v průběhu přípravy operace je jedním ze základních požadavků, které zabezpečují vysokou organizovanost, včasnost a přesnou poslušnost uskutečnění důležitých opatření. Pro realizaci daného požadavku je zapotřebí zabezpečit předstihující stupeň pohotovosti celého systému velení, který je rozhodujícím a hlavní pákou celého komplexu plněných opatření při přípravě operací.

Zvláštnosti přípravy operace závisí na těch objektivních podmínkách, za kterých je vedena. Jak o tom svědčí zkušenosti z druhé světové války a lokálních válek, operace byly připravovány včas, v průběhu operačních přestávek a v průběhu vedení předešlé (první) operace.

Příprava prvních operací probíhá většinou včas dlouho před zahájením vál-

ky. Velitelství a štáby armád agresivních států ve druhé světové válce s největším utajením plánovaly vpád svých vojsk do sousedních států, s utajením vytvářely uskupení sil a prostředků a připravovaly je k nenadálému úderu. V soudobých podmínkách v hlavních armádách agresivního bloku NATO varianty těchto plánů jsou prakticky procvičovány na každoročních cvičeních štábů a vojsk (sil), na válčících jsou již vytvořena bojeschopná uskupení sil, zásoby materiálních prostředků atd. Operace mohou být včas připravovány také v průběhu války, kdy v činnosti vojsk stran vzniká dlouhá doba klidu a záměrně přecházejí do obrany. Včasná příprava se vyznačuje:

- podrobným plánováním několika variant činnosti vojsk (sil), jejich podrobným procvičením na různých cvičeních a válečných hrách na mapách;

- utajením vytvoření uskupení vojsk a nahromadění materiálních zásob v průběhu dlouhé doby;

- intenzivním vedením průzkumu s cílem zjištění záměrů a možností nepřítelů, systematickým upřesňováním plánu operace (v závislosti na změnách podmínek situace).

Příprava operací v průběhu operační přestávky byla nejrozšířenějším způsobem ve druhé světové válce. To bylo podmíněno tím, že v závěrečném období každé operace byly vyčerpány bojové možnosti vojsk (sil) svazů, měnil se poměr sil a prostředků stran, operační týly zůstávaly pozadu nebo byly vyčerpány zásoby materiálních prostředků. To všechno mělo za následek nutnost operační přestávky pro přípravu další operace.

V průběhu operační přestávky velitelství a štáby svazů a svazků zpravidla v krátké době plánovaly další operaci, organizovaly bojovou činnost vojsk (sil), obnovovaly jejich bojeschopnost, přeskupovaly síly a prostředky, vytvářely zásoby materiálních prostředků a plnily další přípravná opatření. V závěrečném období války byly ovšem tyto přestávky stále kratší.

Z analýzy podmínek a charakteru soudobých operací je možné předpokládat, že časové meze operačních přestávek se budou i nadále zkracovat. Proto hlavním způsobem přípravy dalších operací bude uskutečnění přípravných opatření v procesu předešlých operací. Není vyloučeno, že v řadě případů může být využito také operačních přestávek. Např. po oboustranném vedení hromadných jaderných úderů budou mít vojska stran velké ztráty osob, bojové techniky, výzbroje a zásob mate-

riálu. Obnovení aktivní bojové činnosti bude vyžadovat určitou dobu na obnovení bojeschopnosti, vytvoření nových uskupení vojsk (sil) a jejich všestrannou přípravu. Proto operační přestávky mohou vznikat také v soudobých operacích, avšak jejich délka trvání bude poměrně malá.

Metody práce velitelství a orgánů velení svazů při přijímání rozhodnutí, doručení úkolů vojskům a plánování operací jsou závislé na objektivních podmínkách a na čase, který je k dispozici. Může být používána postupná a souběžná metoda plánování nebo jejich kombinace. Podstatou postupné metody plánování je to, že každý nižší velitelско-štábní stupeň zahajuje proces přijímání rozhodnutí, plánování operace a organizaci bojové činnosti vojsk (sil) až po tom, když nadřazený stupeň tento proces úplně skončí.

Tato metoda práce byla nejrozšířenější v letech Velké vlastenecké války. Spočívala v tom, že ve všech štábech shora dolů a uvnitř štábů byla všechna opatření pro přípravu operace uskutečňována v přísné posloupnosti. Nejdříve velitel frontu přijal rozhodnutí, seznámil se svým zámyslem členy vojenské rady a velitele druhů vojsk. Na základě rozhodnutí velitele frontu (armády) náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení osobně připravoval (textový nebo grafický) plán operace v jednom výtisku. Další důstojníci štábu se mohli zúčastnit této práce jen s povolením velitele. V souladu s plánem operace štáb zpracovával operační směrnici (rozkaz). Ve stanovené době výpisy odesílal armádám (sborům). V dalším byla tato práce postupně organizována u armád, svazků a útvarů.

Ve třetím období války, v souvislosti se zkracováním doby na přípravu operace, došlo ke zdokonalení této metody. Práce velitelství a orgánů velení byla společná, pružná a tvůrčí. Začala se široce prakti-

kovat operační orientace vedoucích funkcionářů polního velení o obdržení úkolu k vedení operace. To umožňovalo zkrátit čas a jednotné chápání cílů operace, vytvářelo rovněž podmínky pro souběžnou práci všech stupňů polního velení.

Další rozvíjení tendence zkracování doby na přípravu operací v poválečné době (zvláště po zavedení raketových jaderných zbraní) vedlo k širšímu osvojení **souběžné metody práce** velitelů a štábů. Při této metodě každý podřízený stupeň, bez toho aby čekal na ukončení plánování operace (boje) na nadřazeném stupni, souběžně s ním zahajuje práci na plánování operace (boje) na základě rozhodnutí nadřazeného velitele, které bylo předáno podřízeným ústně nebo jako směrnice (rozkaz) a v jednotlivých případech na základě zámyslu rozhodnutí. V tom případě byly úkoly podřízeným určovány předběžnými nařízeními. To znamená, že souběžně, v určitém časovém rozmezí bylo zahajováno plánování operace (boje) na všech stupních a uskutečňována další přípravná opatření. K zabezpečení pravidelné a racionální práce je zavedena u všech štábů svazů, svazků a útvarů přesná jednotná metodika práce, která vychází z podrobně rozdělených funkčních povinností jednotlivých funkcionářů.

V podmínkách neustálého rozvíjení tendence zkracování doby na přípravu operací je souběžná metoda práce nejperspektivnější. Její zavedení a zvládnutí ovšem nevylučuje používat také jiných metod, které se osvědčily v letech války. Proto velitelé a jejich štáby v praxi operační přípravy musí zvládnout veškeré metody práce ve spojitosti s všestranným využitím prostředků automatizace a mechanizace velení vojskům.